

C.R. BIBLIOTHECA UNIVER. JAGELL. CRACOVIENSIS

V
B J
C

KAZANIE

Podczas Pogrzebu

JAŚNIE OŚWIECONEGO

ANTONIEGO

HRABI na WIŚNICZU i JAROSŁAWIU

XIĄŻĘCIA

LUBOMIRSKIEGO

KASZTELANA KRAKOWSKIEGO,

GENERAŁA MAIORA WOYSK KORONNYCH,

ORDERU ORŁA BIAŁEGO KAWALERA.

W KOSCIELE WARSZAWSKIM XX. REFORMATOW

PRZEZ

X. Benedykta Roszkowskiego

Wielko-Polskiey Reformatów Prowincyi Definitora i Sekretarza.

Dnia 22. Kwietnia, Roku 1782.

MIANE.

W WARSZAWIE
W Drukarni J. K. Mci i Rzplitey uprzywileiowaney GRÖLLOWSKIEY.

CENSURA ORDINIS.

De mandato A. R. P. Miniſtri Provincialis S. H. Concionem à R. R. *Benedicto Roſzkowſki* actuali Definitore ac Secretario Provinciæ, prolatam in funere Celſiſſimi ANTONII Romani Imperii Principis LUBOMIRSKI Caſtellani Cracovienſis relegimus; in qua Orthodoxæ fidei bonisque moribus nihil adverſi reperiri teſtamur. — In hoc Regio ad S. Antonium Paduanum Conventu Varſavienſi die 23 Aprilis 1782.

Ita eſt: *Fr. Cœleſtinus Boinſki Reformatus, Conventûs Regii Varſavienſis Gvardianus S. T. Lector.*
m. p.

Fr. Dionyſius Kowakiewicz Reformatus, actualis Definitor Provinciæ, ejusq; Notarius Apoſtolicus S. T. Lector.
m. p.

FACULTAS A. R. P. MINISTRI PROVINCIALIS.

Concionem in funere Celſiſſimi ANTONII Principis LUBOMIRSKI Caſtellani Cracovienſis à R. P. *Benedicto Roſzkowſki* actuali Provinciæ noſtræ Definitore, ac Secretario habitam, per Theologos quibus commiſimus ad tenorem Concilii Tridentini *Seſſ. 4. in Decr. de editione &c.* recognitam regulisque fidei ac morum conſonam repertam, typis mandandi facultatem impertior. — Salvo nihilominus ac prævio Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Loci Ordinarii beneplacito — Datum in Conventu ad S. Bonaventuram S. R. E. Cardinalem Pacoſtenſi, die 27 Aprilis 1782.

Fr. Calliſtus Sulkowſki Reformatus, Miniſter Provincialis Majoris Poloniæ S. T. Lector.
m. p.

IMPRIMATUR

ANTONIUS EPISCOPUS.

KAZANIE

THEMA: *Unus ex primoribus... Vir ætate provectus & vultu decorus... hoc modo vita decessit.* 2. MACH. 6.

Jeden z przednieyszych Mąż wieku podeszłego, i twarzy przyiemney tym sposobem życia dokonał.

NAYIAŚNIEYSZY MIŁOŚCIWY KRÓLU!

A wszakże z przednieyszych ieden? bo ile do godności pierwszy w tym Królestwie Senator, *unus ex primoribus* ile do wieku mąż sześćiudziesiąt trzema lat życia znakomity *vir ætate provectus (a)* ile do postawy, przymiotami, iakie powagę Xiążęcia dostoyność Senatora i twarz sławnego człowieka krasić powinny, Pan okazały *vultu decorus* J. O. ANTONI Hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu Xiąże LUBOMIRSKI, Kasztelan Krakowski, Generał-Maior Woysk Koronnych, Orderu Orła Białego Kawaler; ten Pan tak miły Senator tak znaczny obywatel tak poważny umarł niestetyż!

 Oto

(a) *Varro* quinque gradus ætatis facit... In quarto gradu usque ad sexagesimum annum seniores nuncupat; a sexagesimo usque ad finem vitæ uniuscujusque quintum gradum factum, in quo qui essent senes appellat.

Hypocrates: Sextum gradum ætatis id est senectutis ab anno sexagesimo primo ordiri testatur apud censorinum libro de die natali.

Oto trunna, oto zwłoki iego śmiertelności, oto wſpaniały ten pogrzeb przednieyſzego nad rozgorzałe w tey Błagalni światła od Tronu Senatu Rycerſtwa, i naypoważnieyſzych Gości nabieraiący blaſku, ſtanowią nie odwròtną prawdę: Antoni Xiąże Lubomirski, Kaſztelan Krakowſki iuż między nami żyć przeſtał *vita deceſſit*, a to iakim ſpoſobem?

Dwoiaki ſpoſòb śmierci, a w nim śmierć Xiążęcia Kaſztelana ieſt myśli moiey zamiarem: ſpoſòb każdemu człowiekowi poſpolity, i ſpoſòb Panu temu właściwy.

Umarł Antoni Xiąże Lubomirski Kaſztelan Krakowſki, ſpoſobem powſzechnego, bo iſtności doczeſney nie uchronnego prawa. — Mąż to był ròwnie w obcych, iak i w naſzym Kròleſtwie znamienity, Pan doſtatni i możny, okazałość iego ſtanu znaioma ieſt wſzyſtkim okolicom.

Wprawdzie dla wybornych przyrodzenia daròw, dla wznieſionego nad ſzczęście, i maiątek umyſłu, Pan ten godzien był poźnieyſzego dożyć wieku. — Te były J. O. Domu i Przyiaciòł iego życzenia, tegośmy żądali wſzyſcy. — Ale còż? Mąż ten znamienity, Pan ten doſtatni, i możny, człowiek był śmiertelny; a czyliż nie ròwnemu popiołowi podległe ſą cedry wynioſłe co chroſty poziome? wſzyſtko to bez ròżnicy odwieczny zaymuie wyrok: — *Y wy iako ludzie pomrzecie, i iako ieden z Xiążąt polegniecie* (b). — Pròżnoby pytać, gdzieby nie zaſięgał rozruch o ziſzczeniu prawa tego na Xiążęciu Kaſztelanie *num ignoratis quoniam Princeps.. cecidit hodie?* (c) Lecz to ieſt poſpolity dla każdego człowieka umierania gatunek, czas mòwić o ſzczegulnym. — Mòwię:

Antoni Xiąże Lubomirski Kaſztelan Krakowſki, umarł ſpoſobem mężowi w Senacie pierwſzemu przyzwoitym i właſnym. — Pocòż dalej rzecz mam określać, iuż powiem wyraźniey.

J. O.

(b) Pſalmo 81. — 7.

(c) 2. Reg. 3.

J. O. Antoni Xiąże Lubomirski Kaſztelan Krakowſki, umarł w pełności zaſlug poświęconych Oyczyznie. — Ta była ſędziwość iego wieku (d) *ætate provectus.*

J. O. Antoni Xiąże Lubomirski Kaſztelan Krakowſki, umarł w piękności przykładów poddanych Synom Oyczyzny. — Ta była twarz iego ducha (e) *vultu decorus.*

Oto ten właściwy ſpoſób Xiążęcia Kaſztelana, którym życie wiodł i zakończył. — *Hoc modo vita deceſſit.*

Wcale ia tu Panowie moi nie przeſadzam w ſłowach. — Pełność zaſlug i powaga przykładów, dwa ſą przymioty dzielney Xiążęcia Kaſztelana duſzy; pierwſzy owocem ieſt iego pracy, drugi ſkutkiem iego cnoty; ieden ukazuie go ſławnym Senatorem, drugi gruntownym Chrześcianinem; tamten uwielbia go w tym czaſie, ten wielbić go nie przeſtanie na wieki. — Pierwſzy dowodząc ſędziwości zaſlug, iakiemi ſię Xiąże Kaſztelan w wieku podeſzłym uwieńczył, zachęca nas do poświęcenia prac dobru powſzechnemu, chcemyli życie chwalebne wieść przed światem, i drugi ukazuiąc przyiemność cnych przykładów, iaka z twarzy i poſtępków Xiążęcia Kaſztelana wynikała, podaie ſpoſób, iakim o cnoty uſiłować powinniśmy, chcemyli śmierć ſzczęśliwą żyſkać przed Bogiem.

Naywyżſzy światów obudwóch Panie, przy wychwalaniu dzieł i cnót ludzkich daruy łaſkę mówienia z chwałą twoią.

(d) Vere ſenectus illa eſt, quæ non canis, ſed meritis albeſcit. *S. Ambr. Ep. 60.*

(e) Vultus à verbo volo ſicut cultus à colo ſignificat propriè voluntatem & motum animi in homine. *Cicero in Piſonem.*

Imago animi vultus eſt *Cicero lib. 3. de Oratore.* — Et vultus qui in nullo animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores. *Cicero lib. de Legibus.*

CZĘŚĆ PIERWSZA.

SŁAWNE zasługi, nie tylo nieśmiertelności, ale też iakiegoś ubóstwienia człowieka ozdabiaią znamieniem; bo wyiąwszy dary nadprzyrodzone, z przyrodzonych porządku, nic BOGU właściwszego nie posiadamy, nad moc ziednania sobie chwalebney u potomnych pamiątki.

Skarby, szczęście, siły, wiek długi, skutkami częstokroć są dopuszczeń naywyższych na cięższe swych właścicielów zmartwienie. — Sposób zasłużenia się dobrze, udziałem iest Stwórcy rozumnemu stworzeniu życzliwego. — *Nihil tam Divinum habet homo, quam de aliis mereri benè.* (f)

Postąpmy wyżey. — BOG w istocie swoiey od wieków do wieków mimo nas szczęśliwy, wziął sobie za lubość (g) stać się prócz innych przyczyn człowiekiem dla nabycia w ciele śmiertelnym wdzięcznego wspominania iego łask, iego dobrodzieystw, iego przychylności i miłości, iego prac aż do krwi wylewu dla nas łożonych *semetipsum exinanivit, formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo* (h). — Otrzymane z tąd Imię nad wszystkie imiona, dowodzi, w iak wysoki szacunek poszły przed Oycem Jego zasługi, przez podięte na dobro nasze usilności *propter quod & DEUS exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen* (i). — W zbiorze mówiąc: BOG przez wzięcie na siebie obyczaiu ludzkiego wyniósł przyrodzenie nasze do możności czynienia coś Boskiego *unde DEUS ad humana deprimitur, inde natura hominum ad divina elevatur.* (k)

Już

(f) S. Greg. Nanzian. Orat. de paup. animæ.

(g) Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. *Prov.* 31.

(h) Ad Philip. 2. — 7.

(i) Ibidem.

(k) S. Leo Papa.

Już myśl moię wiodąc do złączenia iey z prawdą przedsięwziętą; mówię.

W tak wysokich własnościach, przez poświęcanie zasług swych Oyczyznie, pędził bieg śmiertelności swoiey J. O. Antoni Xiąże Lubomirski Kasztelan Krakowski.

Podzielmy zaraz ich rodzay na gatunek zasług, do ktòrych należał prawem urodzenia, i ktòrych nabył prawem nowego dziedzictwa. — Nie można tu rozłączać oboyga, pomiianie pierwszego, nie byłoby względem na drugie.

Położył Xiąże Kasztelan znaczne dla Oyczyzny zasługi w Poprzednikach swoich; przymnożył ich liczby przez swe zasługi szczegulne. — Zrachuymy to uważnie, w słòw kròtkości zbieraiąc cały wniosek.

I. Obrazy starożytności, umieią iednać sobie w oczach i umysłach naszych powagę, oczom wystawuiąc pamiątkę dzieł dawnych, a umysły zagrzewaiąc do usiłowania o podobne. — Wielbią ie te wieki oświecone, iako uwielbione od wiekòw dawnieyszych. — Chwalmy (mòwi Salomon) mężów w ich pokoleniu sławnych. — *Laudemus viros gloriosos in generatione sua. (l)* — Godni są tego, iako ludzie w boiu potężni, w rozumowaniu wysocy, w panowaniu rozsądni, w dostatkach pomiarkowani, w nabywaniu zasług gorliwi. — Zieduali całemu Narodowi sławę, i pòki dni doczesnych, pòty Imię ich słynąć po świecie nie przestanie.

Jest to zbiòr krótki pochwał należących wielkim w Oyczyznie zasługom Jaśnie Oświeconych Xiążąt Lubomirskich Domu, a pochop do ich wzmiankowania podaie nam nie odrodny Potomek Ich J. O. Antoni Xiążę Kasztelan Krakowski. — *Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum. (m)*

Jakże

(l) Eccl. 44. 8.
(m) Eccl. 44. 8.

Jakże więc wſpominać miałbym, że dziſiay w grób ſpuſzczamy wyſokiey krwi Xiążąt Lubomirskich część znaczną, milcząc z kąd ta i od iak dawnych czaſów wypływa? (n) Jak pochwalać Naſtępcę, pomiiaiąc wiekopomne Poprzedników iego dzieła, iakie na pierwſzym czole ſtawia.

Naypierwſzy w tym Domu na Wiśniczu Hrabia (o) J. W. Sebastyan Lubomirski Kaſztelan Woynicki, Sendomirſki, Spiſki, Dobczycki Staroſta, Praprapradziad Antoniego Xiążęcia Kaſztelana Krakowſkiego, Pan i w piaſtowanych Poſelſkich Urzędach (p) i w gorliwey ku Oyczyznie miłości nieprzeſtannego uwielbiania godny.

Przebieżmy Króleſtwa Polſkiego dzieie, przebieżmy prawa; czytać będziemy nie bez zbudowania o Sebastyanie Hrabi na Wiśniczu Lubomirskim, iak Monarchów Polſkich poſiłkował obozy w czaſie woien. (q) Jak z właſnego koſztu wyſtawionym żołnierzem bronił granic Polſkich w czaſie bez-królewia. (r) Jak w ognie miotał krew i życie właſne w czaſie nieſpodzianych naiazdów. (s) Jak zna-

(n) Dom Lubomirskich w Polſzcze ſtarożytny i możny, opiſuie Paprocki fol. 146, iako znaczne w Woiewództwie Krakowſkim, przy Kaſztelaniach, Staroſtwach, Sęſtwach, Krakowſkich około roku 1500 poſiadał urzędy.

Stanisław i Felix Lubomirscy w roku 1527 podpiſali przywiley miaſtu Krakowu *Korona Polſka* tom. 3, fol. 166.

Piotra Lubomirskiego w roku 1541. Poſła od Zygmunta I. Króla Polſkiego do Izabelli Królowey Węgierſkiey na ſeym Dobreczyńſki, *wſpomina Bielſki folio 583.*

(o) Sebastyan Lubomirski nabywſzy dziedzictwem Wiśnicza z przyległościami, pierwſzy otrzymał od Ceſarza na ſiebie i na ſwą potomność tytuł Hrabi na Wiśniczu, *co świadczy Joan. Latos in dedic ſrogiego zaćmienia 1592.*

(p) Poſelſtwa na ſeymy wielekroć odprawiał, z których na funkcye wyſtawiany, iuż do zwiedzenia Staroſtwa Spiſkiego, iuż do granic od Szląſka *Conſt. 1590, folio 589,* iuż do Rad Woyſkowych *folio 565.*

(q) Stefana Króla Polſkiego w Inflantach znacznemi poſiłkami wſpierał. *Georg. Lubomirſki in Manif. fol. 7.* zbròynych 500. ſwym koſztem poſtawionych Zygmuntowi III. Królowi Polſkiemu przyſłał z Synami ſwemi pod Smoleńſk *idem Georgius.*

(r) Na ziezdzie Mało-Polſkiey Prowincyi, po śmierci Stefana Króla ſto konnych, i ſto pieſzych uzbroił, dla ubeśpieczenia granic Polſkich. *Conſt. 1586, fol. 402.*

(s) Pod Byczyną w 500. z ſwego nakładu żołnierzy zwycięſko w ſwey oſobie ſtawał. *Idem Georgius.*

znaczne czynił nakłady dla zbogacenia i rozſzerzenia Oyczyzny. (t) Jak nie żałował dóbr własnych dla dobra publicznego. (u) Wyżſzych godzien pochwał, niż które nad nim grobowe dźwigaią głazy *antiqua pietate Senator.. bello & præliis clarus.* (w) A lubo i prac i wieku wyſilenie wzbroniły mu czaſu do zaſług dalſzych. (x) Rozſzerzył ie przecię czas naſtępuiący w niezdrożnym potomſtwie iego (y) z pomiędzy którego znamienicie ſłynął.

J. O. Stanisław Hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu Xiąże Lubomirski, po Godności Podczaſzego Koronnego, Ruſki, a potym Krakowſki Woiewoda, Generał i Staroſta, prócz Krakowſkiego Spiſki, Zatorſki, Niepołomnicki, Dobczycki, pierwſzy od dwóch Auguſtów, Ferdynandów, Ceſarzów, Xiążęciem Państwa Rzymſkiego, przez koniecznie ofiarowany przywiley ogłoſzony. (z) — Któż ſię nie zaſtanowi nad nieprzełamanemi Stanisława Xiążęcia pracami, od których młodość iego do dzieł Rycerſkich wziąwſzy początki, przywiodła go wkrótce do ſtanu doſkonałego Wodza. — Dowodzą tego obſzernie indziey opiſane Stanisława Xiążęcia potyczki,

B kiedy

(t) Spiż Polſki wielkim złota nakładem od Węgrów odkupił, i do Korony przyłączył. *Załuſki mowy fol. 86.*

(u) Szyby ſolney bliſko Wieliczki w ſwych dobrach Lednickich dobytey dochodom Koronnym uſtąpił. *Conſt. 1607, fol. 850.*

(w) Okolſki ex Mauſoleis Lubomirſciianis.

(x) Lat 76. przeżywſzy umarł w roku 1613. pogrzebiony w Kaplicy ſwey fundacyi u Ichmć XX. Dominikanów w Krakowie. *Cichoc. alloqu. Oſecen. lib. 2, cap. 8, i Pruſzcz.*

(y) Złączony drugim ślubem z Anną Branicką Łowczanką Krakowſką, Staroſcianką Niepołomnicką z niey zoſtawił cztery Córy Katarzynę Xiążęcia Januſza Ostrogskiego Kaſztelana Krakowſkiego, Zofią Mikołaia Oleśnickiego Woiewody Lubelſkiego, Barbarę Jana Zebrzydowskiego Miecznika Koronnego, Krystynę Staniſława Koniecpolskiego Kaſztelana Krakowſkiego, Hetmana W. Koron. Małżonki. — *Albertus Oſiarowicz in Diva Miſlenicenſi.*

Synów zaś dwóch: Stanisława Woiewodę potym Krakowſkiego, o którym w kazaniu i Joachima Staroſtę Dobczyckiego; ten młodo w obozie pod Smoleńſkiem z trudów woyſkowych roku 1610 umarł.

(z) *Principis Imperii titulum à duobus Auguſtis Ferdinandis ultro oblatum miſſumque velut pignus Imperatorii de ſe judicii in modeſtiæ ſcrinio depoſuit.* Starowolſki in monumentis.

kiedy do boku Hetmanów naypierwſzym Rad woyſkowych wyznaczony Kommiſſarzem, iuż ſobie wyſłużył Imię Oyczyzny Oyca, wprzód niż ſię wypłacić mógł z wyſługi Syna, *pueritiam auſpicavit à præliis, Patrem egit Patriæ priusquam Filium exprimere poſſet.* (a) — Słynie przez wieki okazałe za ZYGMUNTA III. pod Chocimem zwycięſtwo, któremu STANISŁAW Xiąże nad woyſkiem obudwu Narodów hetmaniąc, przez wybicie plonu z rąk nieprzyiacielſkich, Oyczyznę powrócił Oyczyznie *Patriam ſub Chotimo Patriæ reſtituit.* (b) A za całą krwawych boiów nadgrodę (ſzczery miłośnik ſławy Narodu ſwego) (c) zoſtawiwſzy ſobie unikanie nadgrody, mężnieyſzym ſiebie ſamego, niż ogniów i mieczów ſtał ſię zwycięzcą *ſemper honoribus Major, Caſtellanatûs Cracovienſis, & Supremos in Regno Præfecturæ Exercituum faſces recuſavit.* (d) — Wódz ten zwycięſtwami niż wiekiem podeſzleyſzy, (e) był to Prapradziad ANTONIEGO Xiążęcia Kaſztelana Krakowſkiego, à Oyciec podobnego ſobie, prócz innego potomſtwa (f) Syna.

J. O.

(a) *Pigłowſki* in elogiis.

(b) *Pigłowſki ibidem.* — Bo po śmierci Chodkiewicza Hetmana W. W. X. Lit. i po zaięciu w niewolą KONIECPOLSKIEGO Hetmana W. Koron. pod Czeczorą, Staniſław Xiąże za obudwu pod Chocimem przeciw Oſmanowi Carowi Tureckiemu ſławnie hetmanił, klęſkami go zniewoliwſzy do traktatów pożytecznych Oyczyznie *Korona Polſka tom. 3.*

(c) Miłośnik ſławy narodu, nie tylo przez pracowite funkcye od Rzeczypoſpolitey ſprawowane iuż w obozach, iuż na granicach Węgierſkich &c. *Conſt. 1634, fol. 3 & 8*, przez podnieſienie Zamków upadłych w ſwych Staroſtwach, ale też przez doſyłane Hetmanom znaczne ſwym koſztem poſiłki, przez dźwiganie Oyczyzny nawet w oſtatniey zdrowia ſłabości, na którą nie tak urzewniał, iak, że ani ręką w obozie, ani radą w Senacie wſpierać nie mógł Oyczyzny ulubioney. *Conſt. 1627, fol. 13.*

(d) *Starowolſki in monumentis.* Po ſkończoney Chocimſkiey, Staniſław Xiąże przez dwa roki Woyſku Koron. i W. X. Lit. hetmaniąc, Staniſławowi KONIECPOLSKIEMU Hetmanowi W. Koronnemu za powrotem iego z niewoli Tureckiey Buławę z zupełną władzą ſamochcąc oddał. *Conſt. 1633, fol. 3.* Nie przeſtał iednak i potym walczyć za Oyczyznę, bo w roku 1629, Tatarów z Kantymirem Wodzem w granice Polſkie zaciekłych poraził i odpędził. *Piaſecki Annal fol. 409.*

(e) Przeżywſzy lat 66, umarł w roku 1649.

(f) Z Zofii Xiężniczki Oſtrogſki Woiewodzanki Wołyńſkiey, zoſtawił dwie Córy: KATARZYNĘ Woyciecha Xiążęcia RADZIWIŁŁA Kanclerza W. Lit. i KON-

J. O. Jerzego Sebastyana Xiążęcia Lubomirskiego Marszałka W. Koron. Hetmana Polnego Koronnego, walecznego przeciw Szwedom, Tatarom, Siedmiogrodzanom, Rokoszanom, a zawsze szczęśliwego bez klęski Wodza, (g) równie wiernego Tronowi, iak Oyczyznie w pokoiu i woynie Ministra (h) wyższego nad wszyst-

stancyą Franciszka Czarnkowskiego Kasztelana Poznańskiego Małżonki. Synów zaś trzech: Konstantyna Krayczego Koronnego młodo z świata w roku 1663 zabranego, Jerzego Marszałka W. Koron. Hetmana Poln. Lit. o którym w Kazaniu, i Alexandra Michała. Ten

Alexander Michał Woiewoda Krakowski, do Króla i Oyczyzny przywiązany okryte pułki na woynę wystawił. *Potocki in centur. viror fol. 72.* Przy Janie Kazimierzu Królu Polskim nie przełamaną wiarą dostawał, *Porządek Elekcyi 1648, fol. 14 & 24.* Posłował na Seym 1643, z kąd Kommissarzem do Ceł *Const. fol. 17*, i do pogranicznych od Szląska różnic w roku 1661. *Const. fol. 26*, umarł roku 1676. Z Tekli Heleny Ossolińskiey Kanclerzanki W. Koronney, został po nim Syn ieden, a ten był.

Jozef Karol Marszałek W. Koronny z Seymu 1685, Kommissarz do podziału hiberny *Const. fol. 6.* do zwiedzenia Skarbu Koron. *Const. fol. 8.* a z Seymu 1690 Deputat do boku Królewskiego dla obrad pod woynę Turecką *Const. fol. 8.* Złączony z Teofilą Xiężniczką Ostrogską i Zasławską ostatnią Dziedziczką Xiążąt Zasławskich Woiewodzanką Krakowską pozostałą po Dymitrze Xiążęciu Wiśniowieckim Kasztelanie Krakowskim, Wdową a Siostrzenicą Jana III. Króla Polskiego, zostawił dwie Córy: Teressę wydaną za Karola Xiążęcia Neyburskiego, i Jozefę Maryą złączoną z Janem Xiążęciem Sanguszkiem Marszałkiem W. W. X. Lit. *Załuski w mowach fol. 88.*

(g) Jerzy Sebastyan pod Stanisławem Koniecpolskim Hetmanem W. Koron. pierwiastki dzieł Rycerskich własnemi pułkami zapoczął. Pod Zborowem, Beresteczkiem, Zwańcem skarby i życie łożąc dla całości Oyczyzny, dokazał radą swoią, że się Tatarzy od Kozaków odłączyli. Torunia pod Szwedami dobył w Grudziądzu i ogniem ich pokarał. A iako Kommissarz z Seymu do traktatów pokoy z niemi w Oliwie zamknął. Po wygraney pod Cudnowem Hetmana rozrządnego, i Rycerza nie ustraszonego urząd pełniąc, został z woyskiem na Ukrainie dla skrócenia buntów Kozackich. Potym pod Słobodyszczany Chmielnickiego Rokoszana w 40,000 zniósł do szczętu więźniów przednieyszych, i odebrane Chorągwie u Tronu złożywszy.

(h) Pod czas woyny z Szwedami nie odstępnie przy Królu Janie Kazimierzu zostawał; przy uprowadzaniu Koron z Krakowa, nieprzyiaciela poryczkami zabawiał, Spiż orężem i ludem uzbroiwszy Króla Jana Kazimierza z zagranicy do Polski sprowadził w Łancucie u siebie wspaniale powitał. Sam zaś pod Kraków z woyskiem pociągnął, gdzie Szwedów przez czas Jesienny w obleżeniu trzymał. A gdy Rakocy w Polskę wtargnął Kraków porzuciwszy, przeciw iemu poszedł. W Częstochowie od Króla Jana Kazimierza Buławą Polną Koronną był uczczony. Z kąd na Rakocego przez Transylwanią wpadłszy, przymusił go do traktatów orężem.

kie poſtrachy i łudzenia Obywatela (i) zbogaconego w ſławne Potomſtwo Oyca, (k) którego życiu położone granice, lubo nie pozwoliły rozprzeſtrzenić daley, iuż i tak doſyć obſzerney Domu iego chwały, (l) przecież czytać potomnym wiekom zoſtawią, zebrane pod Janem Kazimierzem Królem Polſkim dzieie, nieśmiertelny pamiętnik męſtwa, i nie ſkażoney chwały, (m) Pradziada tego Xiążęcia, którego Pogrzeb obchodziemy dziſiay.

Dopełnił zaſług Oyca ſwoiego J. O. Stanisław Herakliusz Xiąże Lubomirski Marſzałek W. Koron. Staroſta Spiſki, a Dziad ſławny Antoniego Xiążęcia Kaſztelana Krakow.. — W kwitnącym na ów czas pokoiu nie widział wprawdzie otwartego dla ſiebie pola do naśladowania Bohatyrſtwa Przodków ſwoich, ale czego nie czas był dokazywać orężem, dokonał rozumem.

Skracaiąc ſłowa: za mało ważyła wydoſkonalona iego duſza, ſłynąć z rozliczności nabytych w ſwym i obcych kraiach nauk, z by-

---

(i) Król Szwedzki Wodza tego nie mogąc przeprzyć ſiłą, upominkami koſztownemi, obietnicami wyſokiemi kuſił ſię zwyciężyć, ale bez ſkutku.

Pod Władyſławem Królem Polſkim poſłuiąc na Seym w roku 1643. dla dochowania Wiary Oyczyznie nie dał ſię uwieść na ſtronę. Na Seymie roku 1644. prócz Generalſtwa Mało-Polſkiego Laſką Nadworną, a potym W. Koronną udarowany.

(k) Złączony pierwſzym ślubem z Konstancyą Ligęzianką Kaſztelanką Sendomirſką zoſtawił Córkę Krystynę Felixowi Potockiemu Kaſztelanowi Krakowſkiemu, Hetmanowi W. Koron. zaślubioną bez-potomnie zeſzłą. Synów trzech: Staniſława Herakliuſza, o którym w Kazaniu, Hieronima, Auguſta i Alexandra. Hieronim Auguſt Kaſztelan Krakowſki, Hetman W. Koron. ſławny zwycięſtwy pod Wiedniem, Presburgiem, Brudą, Jaurynem Kilią za Króla Jana III. Alexander Marſzałek W. Koronny, Hetman Polny dzielny pod Chocimem za tegoż Króla. Drugim ślubem złączony z Barbarą Tarłowną Kaſztelanką Wiślicką, pozoſtałą Wdową po Janie Daniłowiczu Staroście Czerwonogrodzkim miał Córkę Annę wprzód Franciſzka Sapiehy Koniuſzego Litew. daley Dominika Xiążęcia Radziwiłła Kanclerza W. Litew. Zonę, Synów dwóch: Franciſzka młodo zmarłego, i Jerzego Dominika Woiewodę Krakowſkiego, Staroſtę Kazimirſkiego z młodych lat przeciw Tatarom w roku 1686, a potym pod Wiedniem zwycięſko ſtawaiącego.

(l) Umarł Jerzy Xiąże roku 1666, pochowany na Wiśniczu.

(m) Centuria virorum Potoccii *vindiciæ intaminatæ famæ.* Conſt. 1669.

z byſtrości dowcipu, z rzadkiey mądrości, przez wypracowane Xięgi (n) oczywiſtey, któremu u Narodu *Mądrego Marſzałka i Polſkiego Salomona* ziednały Imię. (o) — Podał ón nową potomności naukę: iako cnemu Obywatelowi rzecz ieſt nie podobna, pozwalać ſobie naymnieyſzey do złego ſkłonności, ponieważ Stanisław Herakliusz tak wzmocnił ſwóy umyſł, że nie tylo nie chciał, ale ani mógł popaść nazwiſku Obywatela złego. — *Eo perduxit animum Staniſlaus, ut non tantum malus eſſe Civis noluerit, ſed nec potuerit*, świadectwo Załuſkiego. (p) — O iak wyſoka dla Stanisława Xiążęcia chwała! — Męża takowego cudem świata nazywa Salomon, *Błogoſławiony*, (mówi ón) *który mógł źle uczynić, a nie uczynił; któż ieſt ten a wielbić go będziem? natworzył bowiem cudów w życiu ſwoim.* (q)

Wnośmy z tąd ſobie, iak wyſoko wzbiiaią ſię Stanisława Xiążęcia pochwały, dziwną dzielnością, cnotę odmieniaiącego w przyrodzenie, i przy zupełney ducha wolności nie mogącego po-

 zwo-

(n) Xięgi od Staniſława Xiążęcia wydane ſą te: — I. De vanitate conſiliornm *Varſaviæ* anno 1702. — II. Repertorum Opuſcula latina ſacra & moralia. — III. Rozmowy polityczne Artaxerxa i Ewandra 2da edit. *Częſtoch.* 1718. — IV. Tobiaſz wyzwolony wierſzem Polſkim *Varſaviæ* 1706. — V. Eccleſiaſtes wierſzem *Varſaviæ* 1706. — VI. JEZUS NAZARENSKI, to ieſt *Epigrammata o Męce Pańſkiey Torunii* 1723. — VII. Melodya Duchowna wierſzem 1703. — VIII. Próżność i prawda rady, z łacińſkiego przetłómaczona *Torunii* 1705. — IX. Momenta oſtatnie życia iego, to ieſt: *Repertorum opuſcula* od utaionego Autora, z łacińſkiego przetłómaczone 1707. — X. Rady.

(o) Obrady na dwóch Seymach zerwane, na walnym Seymie w roku 1670. (gdy w ów czas będąc Podſtolim Koron. Laſkę Izby Poſelſkiey podnoſił) mądrze utrzymał, i do ſkutku przezornie przywiódł. *Conſt.* 1670.

(p) Załuſki *tom.* 3, *fol.* 169.

(q) Eccl. 31.

1mo voto: z Zofii Ossolinski Marſzałkowy Nadworney Koronney miał Córkę Elzbietę, potym Adama Sieniawskiego Kaſztelana Krakowſkiego, Hetmana W. Koron. Małżonkę.

2do voto: z Elzbiety Donhoffowny Podkomorzanki Koron. zoſtawił trzech Synów: Teodora Woiewodę Krakowſkiego, Staroſtę Spiſkiego, Pańſkiego umyſłu i znaczney ludzkości Senatora. — Franciszka w roku 1721 bez-żennie zmarłego, i Jozefa Woiewodę Czerniechowſkiego, o którym mowa w Kazaniu.

zwolić na przeſtępſtwo. — Mógł ón w nie wpaść ieſzcze ile człowiek, nie mógł iuż ile doſkonały Obywatel, mógł przez krewkość, nie mógł przez wrodzoną duſzy ſwoiey ſzlachetność *non tantum malus eſſe Civis noluerit, ſed nec potuerit.* (r)

Poſzedł ten wielki przymiot w nie przerwane Xiążąt LUBOMIRSKICH Pokolenie. — Nie zchybiał Oyca ſwoiego śladów J. O. JOZEF Xiąże LUBOMIRSKI Woiewoda Czerniechowſki. — Ten to ieſt ſłynący Oyciec (s) dwuch znamienitey godności czci i ſławy pełnych Synów, z których gdy śmierć Starſzego opłakuiemy dziſiay, ſzczęśliwym powodzeniem Pozoſtałego cieſzemy powſzechne żale; a z miłą w Obudwu wzmianką nieſionych przez ICH Godnego RODZICA dobru poſpolitemu przyſług, przez otrzymane u Tronu względy, przez wypracowany w Oyczyznie ſzacunek, przez zaſkarbioną u Obywatelów miłość, przez życia ſwego wſpaniałość dowodzącego, że Senatorem pełnym uwielbienia bydź chciał, mógł i był zaiſte. — Godzien zatym chwały, którą Jozefowi Xiążęciu Egiptu, iako Twierdzy Narodu, Rządcy ſerc Braterſkich, Podporze ludu ſwego, przyznaie Piſmo Swięte: — *Joſeph qui natus eſt Princeps fratrum, firmamentum gentis, Rector fratrum, ſtabilimentum populi.* (t)

Ale pocóż wierzchołku ścigam wyżſzego nad moie zaſięgnienie? Mdłe ſłowa nie doſtarczaiące liczeniu zaſług Xiążęcia Woiewody Czerniechowſkiego, iuż uprzedzone i obięte ſą biegłym domyſłem waſzym P. M. — Mnie raczey pełność ich milczeniem uſzanować należy, i pokazaniem chwały Oycowſkiey w nie odrodnych Sy-

---

(r) Umarł roku 1702. pogrzebiony w Czerniakowie w Kościele ſwey fundacyi u Ichmć XX. Bernardynów.

(s) Jozef Xiąże Woiewoda Czerniechowſki pierwſzym ślubem złączony z BEŁZECKĄ Kaſztelanką Bełzką bez-potomnie zeſzłą. — Drugim z TERESSĄ MNISZCHOWNĄ Marſzałkowną W. Koron. a pozoſtałą Wdową po STADNICKIM Woiewodzicu Wołyńſkim zoſtawił dwuch Synów: J. O. STANISŁAWA Xiążęcia bywſzego Marſzałka W. Koron. i w BOGU zeſzłego Xiążęcia ANTONIEGO Kaſztelana Krakowſkiego. Córkę zaś ANNĘ WACŁAWA RZEWUSKIEGO Woiewody Podolſkiego Małżonkę.

(t) Eccl. 49. — 17.

Synach, słowy Salomona treść całą zawiązać. — *Corona Senum Filii & Gloria Filiorum Patres eorum.* (*u*)

II. Tak P. M. ta iest wzaiemność między zeszłym w BOGU Xiążęciem Kasztelanem, i J. O. Domem Jego, że owoce zasług, od lat wielu kosztowną pracą zbierane dla Oyczyzny, (*w*) owocami są latorośli od tegoż pnia pochodzącey.

Ale ta też iest płodność umysłu J. O. Xiążęcia Kasztelana Krakowskiego, że nie przestaiąc na zasługach Domu swego, do których należał prawem urodzenia, nabywał ich dziedzictwa prawem własnego usiłowania. — To gdy mówię, nie zamyślam wytwornym zasług Xiążęcia Kasztelana rozbieraniem, trudzić poważnych myśli Waszych P. M. — Obraz iego życia w oczach waszych stał się i iuż iest dokończony.

Komuż bo tayno iak Xiąże Antoni, młodość swoię na Dworze Augusta III. Króla Polskiego do dzieł trudnych przyuczywszy, wkrótce stał się godnym znaczne w Króleſtwie sprawować Urzędy. — Nayprzód więc Strażnik W. Koronny, pochwili Woiewoda Lubelski, a za słodkiego Panowania Nayiaśnieyszego STANISŁAWA AUGUSTA Króla i Pana Naszego Miłościwego, wprzód na Woiewództwa Krakowskiego, wrychle na Kasztelanii Krakowskiey Krzesło wezwany, pierwszego Senatora godności równemi o dobro publiczne odpowiedał zabiegami.

W tych wszystkich honoru losach, iak zawsze Xiąże Kasztelan usiłował dosyć czynić powinnościom Urzędów swoich, chcemyli widzieć razem? Obróćmy tylko z poszanowaniem oczy na Maiestat KROLA: ku któremu nie zmienną tchnął zawsze wiernością, na Senat: który zdrową napełniał radą, na Krzesła: które posiadał bez pla-

(*u*) Proverb. 17. — 6.

(*w*) J. O. Dom Xiążąt Lubomirskich wystawił Oyczyznie Kasztelanów Krakowskich 2, Woiewodów 6, Marszałków W. Koron. 4, Hetmanów 3, Dignitarzów Koronnych 6.

plamy, na Rycerſtwo: które czcił i kochał bez obłudy, na ſprawiedliwość, pilność, czułość w Sądowni Skarbu Koronnego, ktòrą ſprawował bez nagany, na chęć łożenia zdrowia za Oyczyznę: którą pałał do zgonu, mężny Woyſk Koronnych Generał bez odmiany.

W zbiorze mówiąc: Antoni Xiąże Kaſztelan Krakowſki, Pańſkie wiodący życie bez rozrzutności, wſpaniały bez dumy, przyſtępny bez odrazy, miły bez zmyślonych wdzięków, dopełniwſzy dni każdemu wymierzonych. — *Conſtituiſti terminos, qui præteriri, non poterunt.* Job. 14. — Nie tak latami, iak pracą zwątlony w tym Stołecznym Mieście Warſzawie *(x)* poległ ofiarą zaſług Oyczyznie poświęconych.

Co za tryumf wyſokiey iego ſławy kończyć życie w pracach dla Oyczyzny? *(y)* ſławnieyſzy daleko niż ów (*o ktòrym Pharaſmanes*) Rzymſkiego Filozofa. *(z)* — Ktòremu 60 lat ſtrawionych na pożytkowaniu Rzeczypoſpolity śmierć ſprawiły pełną ſłodyczy. — *Lætus morior cum recordor, ſexaginta annis, quos Romæ egi, ſemper me dediſſe operam, ut prodeſſem Reipublicæ. (a)* — Trzema laty nad ſześciudzieſiąt liczbę w zaſługach u Tronu i Króleſtwa Xiąże Kaſztelan wyżſzy, pełnieyſzą nad Mędrca rzeczonego przez łożenie dni ſwoich na pożytek Oyczyzny odnoſi pociechę. — *Lætus morior cum recordor ſexaginta tribus annis, quos egi ſemper me dediſſe operam, ut prodeſſem Reipublicæ.*

Uczyńmy tu krótką a potrzebną uwagę. — Zyć długo a żyć bez pożytku, rachować lata, bez liczby zaſług, doczekać wieku, bez

(x) Umarł ten Xiąże dnia 8 Marca, roku 1782.

(y) Pod czas funkcyi w Magiſtraturze Kommiſſyi Skarbowey.

(z) *Pharaſmanes* lib. 20. de Libertate Deorum cujus *Cicero* de natura Deorum meminit, eo tempore quo Galli Romam occuparunt, & Capitolium obſederunt veniſſe cum illis Philoſophum refert Bruxillum nomine eumque Gallis Italia pulſis apud Camillum Romæ manſiſſe; & quoniam illa tempeſtate Romani Philoſophis carebant magno in honore illum fuiſſe ab Univerſis Romanis habitum, cui viventi ſtatua fuit in Curia poſita.

(a) *Pharaſmanes* loco cittato.

bez doczekania ſławy, nie ieſt to ſtarość zdolna ſtać ſię BOGU miłą, i świata przyiemną.

Ile do BOGA, Jego mądrość nie cierpi w ſwym ſtworzeniu nic daremnego, Jego wola, człowieka do prac w pocie czoła wyznacza, Jego ſprawiedliwość żadney zaſługi nie przyimuie do takowych nadgrod, iakie zgotował łożącym życie na użytki powſzechności. — *Nulla res DEO gratior eſt quam ut univerſam vitam ad commune commodum conferas.* (b) — Odpłata przyſzła będzie podług przynieſionej z właſnych rąk naſzych korzyści. — *Date ei de fructu manuum ſuarum* Chwała duſz ludzkich po bramach wieczności rozpiſana nie z czego więcey ſkłada ſię, iedno z ſpraw na tym świecie pożytecznie wykonanych. — *Laudent eum in portis opera ejus.* (c)

Ile do świata, iego rządy, wzroſt i pomyślność biorą z Obywatelów ſkładaiących prace ſwoie na dobro poſpolite; Koniec ogólny, dla którego uſtanowiono Rzeczypoſpolite, ieſt pożytek publiczny. (d) — Do utrzymowania ich ſtanu, należy koniecznie każdemu mieſzkańcowi dokładać z ſtrony ſwoiey co znacznego; łożąc przeto na dobre-czynienie Oyczyznie ſamego ſiebie, iuż to ieſt rzecz za naycznacznieyſzą od ſtarożytności uznana *à Romanis ex omnibus virtutibus Heroicis præſtantiſſima judicabatur ea, quæ beneficium aliquod in Rempublicam complectitur.* (e)

Cóż więc ieſt, ów wiek kwitnący w rozum, a próżnym oddany zabawom? owa niechęć pożytkowania Obywatelſtwu, owa małość ſerca do przełamania trudności? owa dobrowolnie nabyta niezdatność do ſłużenia Króleſtwu, Monarſze, Kościołowi? ieſt to rokoſz przeciw prawom naywyżſzym, zepſowanie iſtności rozumney, ieſt to rdza dowcipu, trucizna ſerca, zakał życia, ſtek wyſtępków, grób żywego człowieka.

(b) S. Joannes Chryſoſt. *hom. in Evang. Math.*

(c) Proverb. 31.

(d) L. ex hoc jure de juſtitia, & jure P. C. forſus de V. S.

(e) Gvevarra *de antiquo ſæculo.*

Scieśniaiąc mowę: ktokolwiek w oczach świata życie wieść pragnie z honorem, wszystkich zapędòw iego, dobro publiczne niech będzie celem.

Szczupłość życia wystarczy mu do nabycia zasługi długim od innych pracowaney ciągiem; lata bowiem w Sądach Nieba i ziemi na wagę biorą nie pod liczbę. — *In Catalogo DEI non numerantur anni, sed ponderantur* (*f*) czci godna starość nie składa się z dni, ani miesięcy. — *Senectus enim venerabilis est non diuturna neque annorum numero computata.* (*g*) — Sędziwe obyczaie i życie w niczym nie naganne te są dopełnieniem pòźnieyszych czasòw. — *Ea enim est reverenda senectus quæ est canities animæ, in canis cogitationibus & operibus effulgens.* — *Quæ est enim ætas senectutis nisi vita immaculata quæ non diebus aut mensibus, sed sæculis propagatur.* (*h*)

Smierć na koniec w iakimkolwiek niech przyidzie rodzaiu lub czasie, ani uszkodzić, ani uprzedzić zarychło nie zdoła człowieka, chyba ktòry ią niepożytecznym poprzedził życiem. — *Nulla mors ærumnosa nisi quam præcessit vita infructuosa.* (*i*)

Mieymy iuż dosyć na uwadze wyiętey z położonych w Oyczyznie zasług J. O. Xiążęcia Kasztelana Krakowskiego; teraz na cnotliwe przykłady podane Synom Oyczyzny, na tę to twarz, na ten obraz iego ducha baczność naszę skieruymy.

(*f*) Alvarez Illustr. 28. — 7.
(*g*) Sapientiæ 4. v. 6.
(*h*) S. Ambr. Ep. 60.
(*i*) Gvevarra.

CZĘŚĆ

CZĘŚĆ DRUGA.

Nie tyle pożytkòw czerpamy z nauki, ile ich nabywamy z przykładu; pospolicie, więcey oczom wierzyć zwykliśmy, niż powieści; Słowa głosem ust ludzkich są, przykłady duchem. — Dobremu przykładowi dosyć iest milczeć, więcey nadeń nie powie naytęższy Mòwca.

Obeydzie się bez głosu zwierzciadło, na upomnienie człowieka o iego postawie, stanąć przed nim, iuż to iest postrzedz chędogość, lub zaplamienie twarzy.

Takowi byli dawnieyszych wiekòw Chrześcianie, iakich za czasu swego wspomina *Tertullian.* — Widzieć ich ułożenie, tyle było co słuchać naywybornieyszey mowy. — Wyrazy przykładnego życia należyte obyczayności podawały przepisy: — *Et si eloquium quiescebat, ipse habitus sonabat, audiebatur dum videbatur.* (*k*)

Stosuymy to śmiele do przykładòw zeszłego w BOGU J. O. Antoniego Xiążęcia Lubomirskiego Kasztelana Krakowskiego. — Umiał Senator ten budować Synòw Oyczyzny, nie tylko gdy o iey dobro mòwił, ale i w ten czas, gdy milczał, tam rozum iego świetniał, tu przykład, *& si eloquium quiescebat audiebatur, dum videbatur.*

Już iako poważne Augustyna S. zdanie dwie w dobrym przykładzie upatruie własności, to iest: *Sumnienie i Sławę*; Sumnienie dla czyniącego, a sławę dla biorącego przykład, własności tak z sobą połączone, że utrzymowanie sławy z niedbaniem o sumnienie źle życzeniem sobie, a utrzymowanie sumnienia z niedbaniem

 o sła-

(*k*) Tertullianus de pall. cap. 6.

o ſławę, źle życzeniem bliźniemu nazywa. (*l*) — Tak na gruncie dwòch tych zacnego Męża obowiązkòw, zaſadźmy rzecz mòwienia o podanych Synòm Oyczyzny przez Xiążęcia Kaſztelana przykładach.

I. Szczerość ſerca, rzetelność umyſłu, wierne z BOGIEM i bliźnim poſtępowanie te ſą ſumnienia nie nagannego świadectwa, z ktòrych w liście do Koryntczykòw nayprzednieyſzy życia ſwoiego zaſzczyt wywodzi Apoſtoł: — *Chwała naſza ta ieſt, świadectwo ſumnienia naſzego, że w rzetelności ſerca, i w ſzczerości przepiſaney od BOGA nie w wymyſłach ciała obcowaliśmy na tym świecie.* (*m*)

Więcże ſzczerość, rzetelność, poczciwość, dowodzą doſkonałości człowieka? tak ieſt, dowodzą; bo te ſą naypięknieyſze charaktery, ktòre nam i obraz cnego ſumnienia, i (że słowa S. Bonawentury wymowię pozwolcie) Twarz Ducha, iakim przykładnie żyiąc tchnął Xiążę Kaſztelan. — *Facies animi conſcientia eſt* (*n*) ſtawiaią przed oczy.

Nie zachodzę ia tu do ſkrytych ſumnienia taiemnic, Mòwcy bowiem Urząd ſprawuię nie Sędziego. — Wſzakże gdy z owocòw poznawać zwykliśmy drzewo, (*o*) gdy ſama twarz świadkiem bywa umyſłu. — Z widocznych przykładòw Xiążęcia Kaſztelana dochodzić będziemy, iak iaſnym ſumnieniem świetniał duch iego.

Bez rozwodzenia słòw; Waſza powaga P. M. ktòrych poufałe z Xiążęciem Kaſztelanem przeſtawanie, dawało życiu iego świadectwo, potwierdzi namienioną odemnie prawdę.

Zwo-

(*l*) Propter nos conſcientia noſtra neceſſaria eſt, propter vos fama noſtra pollere debet in vobis. Duæ res ſunt, conſcientia & fama, conſcientia eſt neceſſaria tibi, fama proximo tuo. Qui confidens conſcientiæ, negligit famam crudelis eſt. *S. Auguſt. ſerm. de communi vita, qui habetur 12. qu. 1. Nolo ut.*

(*m*) S. Paulus 2. Cor. 1. v. 12.

(*n*) S. Bonaventura ſerm. 5. in die Pentec. ſuper illud Cantic. *Facies tua tua decora* apud Spanner *tomo 1, fol. 336.*

(*o*) Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. *Math. 7. v. 20.*

Zwodziłże kiedy Xiąże ten oczy wafze obłudą? Owfzem fzczera twarz iego, zgodnie zawfze odpowiadaiąca we wnętrznemu ułożeniu, upewniała, że umyfł Pana tego daleki od przywar przewrótności, iakie opifuie Grzegorz S. (*p*) nie cierpiał w fobie nic takowego, coby fię nazwać mogło fortelem zmyślania, lub fztuką podfiępu *nihil per oftenfionem fingere, nihil callida machinatione fimulare*, nic z tego coby zawieść mogło polegaiących na iego radzie Przyiacioł i zaftanawiać myśli nad dwóy-głośną odpowiedzią *inquifitus quodlibet eloqui dupliciter ignoravit*, nic z tego coby prawdzie powagi, a wftrętu czynić nie miało błędowi *vera ut funt diligere*.

Zaifte wfpomnione przymioty wynikaiące z gruntu fumnienia dobrego, nie pofpolity do poprawy ninieyfzym czafom wyftawiaią przykład. — Kiedyż bowiem wyżey iak teraz wezbrała nieszczerość? iuż co nam fię widzi życzliwego ferca dowodem, nie ieft więcey tylko zdradliwą kryiowką iego *cor machinationibus tegere*, co przedtym wynurzonego zdania było znaczeniem, teraz ieft ukrytych w mówieniu fideł taiemnicą *fenfum verbis velare*, gdzie przedtym prawdy, teraz omylenia, i na wzaiem, gdzie zawodu, teraz zmyśloney prawdy poftrzegamy wyrazy, *quæ falfa funt vera oftendere, quæ vera funt falfa demonftrare*, a w tym wfzyftkim dwoiaką fumnienia widziemy nieprawość *duplicitatis iniquitas*, bo w niey razem i przewrótność ukryta ieft, i obłuda iawna, *dum mentis perverfitas urbanitas vocatur*, flowa rzeczonego S. Oyca. (*q*)

Niegodne wynalazki, a oczywifte fkaleczonego fumnienia blizny (*r*) nie miałyście mieyfca w fercu ANTONIEGO Xiążęcia Kafztelana *Princeps ea quæ digna funt Principe cogitabit*. If. 32. — Każde od niego wyrzeczone flowo, zgadzało brzmienie mowy z rzetelnością myśli, *mentem verbis aperire*. — Prawda iaka ieft w iftocie fwo-

(*p*) S. Gregorius Papa lib. 10. moralium c. 16. in c. 12. Job.

(*q*) *Idem ibidem*.

(*r*) In hipocrifi loquentium mendacium & cauteriatam habentium fuam confcientiam 1. ad Tim. 4. v. 2do.

ſwoiey, iedynie Panu temu ulubiona, precz oddalała od boku iego podchlebſtwo i zmyślanie *falſa devitare.* — Natrafione a chocie zwyczayne przykrości nie zmieniły ducha gotowſzego do zcierpienia, niż wyrządzenia urazy *mala libentius tollerare, quam facere.* (*s*)

Z takowych to ſprawiedliwego ſumnienia początków wynikał ow wzgląd na BOGA, ktòrego władzy pełną oddawał podległość Xiąże ten iako człowiek, ktòrego Religii nie przełamaną, iako wierny przyſtawiał gorliwość, ktòrego Kościołowi nie ſkażoną, iako Syn wyrządzał miłość. — Owa litość dla bliźnich, ktòrych nędzy i potrzebie wyrozumiewał Mąż ten ubłogoſławiony. (*t*) — Owa oboiętność do rzeczy doczeſnych, ktòrych pròzność poznawſzy, przy doſtatkach w maiątku utrzymował Ewangeliczne ubòſtwo w duchu. — Owa chęć do rzeczy wiecznych, do ktòrych wprzòd był gotowy, niż o ich zbliżaniu przeſtrzeżony. (*u*) — Owe wypełnienie przepiſòw Oſobom znacznym położonych, według ktòrych nie na wyſokim o ſobie rozumieniu, ani na znikomości bogactw, lecz na pamiętnych i nieſkończoney radości godnych uczynkach, ſzczęścia ſwego gruntował nadzieię, (*w*) te ſą dowody dobrego w nim ſumnienia.

II. Nie dziw przeto, że dążąca zwyczaynie za cnemi ſprawami ſława (drugi ten dowod prawdziwego przykładu) korzyścią ieſt chwalebnego życia Xiążęcia Kaſztelana Krakowſkiego.

A kiedy wzmiankuię ſławę, iako przednieyſze dobro człowieka wzmiankować winienem w tych wyrazach, w iakich ią powſzechne określaią przepiſy.

Nie

(*s*) S. Gregorius Papa *loco citato.*

(*t*) Pſalmô 40. v. 2.

(*u*) Dniami kilku przed śmiercią, SS. SAKRAMENTAMI opatrzyć ſię kazał.

(*w*) Divitibus hujus ſæculi præcipe non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto divitiarum . . . bene agere divites fieri in bonis operibus. . . theſauriſare ſibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam 1. ad Tim. 6. v. 17.

Nie nazywam więc ſławą, co raczey próżną zowie ſię chwałą; ſława nie od dzieł ludzkim przyiemnych oczom, a często mylącym ſię w tym co widzą, ani od chluby własney, lecz od przyſądzoney przez ſprawiedliwość zalety ſwoię wywodzi iſtotę.

Bo co to ieſt ſława? — Sława zgodnym opiſana zdaniem, ieſt to: Stan nie naruſzoney a prawem i cnemi obyczaiami obwarowaney godności. — *Fama eſt illæſæ dignitatis ſtatus legibus & moribus comprobatus.* (x) — Prawo i Cnota dwie oto rękoymie iſtotney ſławy, o iaką nam uſiłować każe Apoſtoł. — *Quæcunque bonæ famæ... hæc cogitate... hæc agite.* (y)

Jakoż cnota czyniona przeciw prawu cóż ieſt? *wyſtępek.* — A prawo wſkazuiące przeciw obyczayności, co ieſt? *bezprawie.* — Jak pierwſze tak i drugie pochwał ludzkich nie godne.

Szukać ſławy w brew prawu krokami zemſty, okrucieńſtwa, roztaczania krwi, czyli to własney, czyli bliźniego, raczey nieſławy nabywa nazwiſka, czemu? — Bo ſię przeciwi prawu, które zemſty, okrucieńſtw, krwi rozlewu, i tym podobnych wykraczań zakazuie.

Szukać ſławy z krzywdą uczciwych obyczaiów przez ſprawy pſuiące cnotę, honor, ſumnienie ſwoieli, czy cudze, wzgorſzeniem raczey ieſt, niż Imienia dobrego zyſkiem, czemu? — Bo Obywatelſtwo potępia poſtępki takowe, które iawną dobru powſzechnemu wſpieranemu przez cnoty i karność wyrządzaią ſzkodę. — Więc iako prawo złączone z cnotą utwierdza całość ſławy, tak łamanie prawa, obyczaiów uczciwych ſkaza, tym piętnem ſwych przeſtępców naznacza, które ſię poſpolicie nazywa: Stan uſzczerbioney zacności od prawa i poczciwości odrzucony, *leſæ dignitatis ſtatûs*

(x) L. cognitionum 5. §. exiſtimatio ff. de extraordinariis cognitionibus *ſpeculator* in titulo de notoriis, §. fama in princip.

(y) Calderinus in cit. cap. Veſtra num. 31. Fagnanus ibidem num. 21. Gloſſa in eadem materia quæſt. 7ma Reiffenſtuel loc. cit. artic. 2. num. 29.

ſtatûs legibus & moribus reprobatus. (z) — Rzecz tedy iawna, że ta tylko prawdziwa ſława ieſt, ktòra od prawa i obyczayności odbiera zaletę.

Podług tych przepiſòw wywodzę zapracowaną przez J. O. Xiążęcia Kaſztelana Krakowſkiego ſławę, ktòrey nieſkażoną godność prawo i cnota zaświadczaią.

PRAWO to mu było wzorem, według ktòrego rozrządzał wſzyſtkie życia ſwego czynności. — Prawo przyrodzone miarkowało iego zamyſły rozumem, ſłuſznością, uczciwością. — Prawo Obywatelſtwa było mu pobudką do ziednania ſobie Imienia dobrego przez zachowanie ſię w iego obrębach. — Swiadkiem ieſt Oyczyzna, iako w wykraczaniu za granicę iey wyrokòw nie był poſzlakowany. — Prawo Kościoła ſprawowało w nim przykładne używanie Taiemnic, częſte i nabożne świątości Ołtarzowey rozważanie, ſmak w ſłuchaniu ſłòw Boskich, martwienie ſię poſtami. — Prawo naywyżſze iakie ieſt Boskie utrzymywało go w zachowaniu wſzyſtkich Prawowiernego powinności, i to zaraz od pierwiaſtkòw dziecińſtwa *Legem DEI puerulus obſervabat.* (a) — W wieku dalſzym prawo BOGA mieſzkało w ſercu iego bez zawikłania Wiary. *Lex DEI ejus in corde ipſius & non ſupplatabantur greſſus ejus.* (b) — Y na koniec w dotrzymaniu praw BOGA umierać, ten był życia iego oſtatek. — *Secundum conſvetudinem legis... mori.* (c)

CNOTA zachęcała iego Duſzę do przydawania światła przykładom, iakiego domaga ſię po ſwoich Zbawiciel dla przyſporzenia BOGU Chwały. — *Niech iaśnieie światłość waſza przed ludźmi dla widoku uczynków dobrych, i uwielbienia Oyca Waſzego mieſzkaią-*

(z) Tob. 1. — 8.
(a) Pſalmô 36. — 31.
(b) Joan. 19.
(c) Math. 5. — 16.

ſzkaiącego w Niebie, *(d)* i żebym mimo podchlebney mowy powiedział krótcey.

Ten zbiór ieſt Cnot Xiążęcia Kaſztelana, w którym zamykam wſzyſtkie inne. — Nie lubił Pan ten nic takowego, coby ſerca rozumnego było nie godne, była to cnota roſtropności. — Nie podlegał przeciwności takiey, któraby ſtateczność iego przeważyć mogła ku ſwey ſtronie, była to cnota męſtwa. — Ani roſkoſz, ani wygoda, ani pożytek uwieść go za ſobą nie dokazały, była to cnota wſtrzemięźliwości. — Na koniec żadna wynioſłość nie podrywała go wyżey nad iego ſamego, była to cnota ſprawiedliwości. — Y doſyć tyle za wſzyſtko wymówić ſłowy S. Auguſtyna. *(e)*

Rzecz prawdziwa, że przy zatrudnieniach ſtanu poſtępować roſtropnie, między cierniem tych uciſków i ſtarań świata dawać wzroſt ſprawiedliwości, przy bogactwach i ſzczęściu, czynić mieyſce pomiarkowaniu, w roſkoſzach dopilnować męſtwa, ieſt pełne trudności dzieło; aleź Xiąże Kaſztelan przez kſztałtne połączenie cnoty z cnotą dokazał wſzyſtkiego. — Roſtropność w nim ſprawiedliwa, wſtrzemieźliwa i dzielna była. — Wſtrzemięźliwość mocna, ſłuſzna, rozſądna. — Męſtwo uważne gorliwe. — Sprawiedliwość ſłuſzna, wymierzona, nie przełamana. *(f)*

Czemuż więc (mawiał ſobie Xiąże Kaſztelan, iak ów zachwalony w Xięgach Swiętych Eleazar) czemu nie mam uſiłować o nadobne przykłady? Te ſtarość i Ciało moie ze czcią wprowadzą do grobu, *vita excedendo ſenectute dignus apparebo.* — Te młodym wiekom zbudowanie zoſtawią, *adoleſcentibus autem exemplum relinquam.*

D Tym

(d) Math. 5. — 16.

(e) *S. Auguſt. Epla ad Macedon.* in hac vita virtus non eſt, niſi diligere quod diligendum eſt, id prudentia eſt, nullis inde averti moleſtiis, id fortitudo eſt, nullis illecebris, id temperantia eſt, nulla ſuperbia id juſtitia eſt.

(f) Prudentia, Temperantia, Fortitudo, Juſtitia, quanto perfectæ ſunt ſingulæ tanto ſibi conjunctæ, disjunctæ autem perfectæ nequaquam eſſe poſſunt. *S. Gregor. Lib. Moral.*

Tym ſpoſobem wżmagał ſię ogłos coraz większy o przymiotach iego, i łzy zmieſzane z narzekaniem żałośnym przyiaciół, ſług, poddaństwa, po śmierci Pana tego świadczyły, że ledwie był ktoby znaiąc tę poważną Osobę nie poczuwał boleści z iey postradania. — *Fama nominis ejus creſcebat quotidie, & per cunctorum ora volitabat.* (g)

Tym ſpoſobem wzbiłeś Godny dalſzych wieków Panie, cnoty wyżey nad ſławę, *viciſti famam virtutibus tuis.* (h) — Tym ſpoſobem nie tylo wiekom nie doyzrzałym, ale i całemu Narodowi śmierć dziſieyſzym obchodem ſławna, przykładem ieſt powſzechnego zbudowania. — *Sed & univerſæ Genti memoriam mortis ſuæ ad exemplum virtutis derelinquens.* (i)

Pozoſtałe Xiążęcia Kaſztelana Krakowſkiego przykłady wzbudzać nas P. M. powinny do uſiłowania o podobne, ieżeli dla czego, to naybardziey dla ſzczęśliwego dokończenia życia.

Przyidzie kres iego, podobno w chwilę nieſpodzianą, zniknie ten świat i wſzyſtko, co nas dziſiay zwodzi, zniknie z nim razem, a co ieſzcze zoſtanie przy nas, nie będzie to więcey, tylko Duch i ſprawy iego *homo & opera ejus.* — Sprawy, które iuż ubiegły z czaſem, ale które znowu cofnie i zaświadczać będzie ſumnienie właſne. — *Teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum.*

Myśl przewrótna w te chwile ſzczerą napełniona prawdą, a ciężarem złego ſumnienia pogrążona w ſmutku i boiaźni; o iak ſię gwałtownie urzucać, i na przeciwne ſtrony rozdzierać będzie, a to przez zbiianie ſię na wzaiem zgryźliwych uwag, raz ią potępiaiących o przeſtępſtwo prawa, które ſię w życiu lekce ważyło *inter ſe invicem cogitationibus accuſantibus*, drugi raz unoſzących ią ku

---

(g) 2. Paral. 9. — 6.
(h) Eſth. 9. — 4.
(i) 2. Mach. 6.

uznawaniu doli, szczęścia, i nieszczęścia wiecznego, o którym się powątpiwało, a to dla uroionych przewidzeń, któremi się niedowiarstwa swego popierało, *aut etiam defendentibus.* (k)

Cóż się dziać będzie z sercem upornym w tey nagłey burzy? Kiedy ów Anioł nawałności, iak iego opisuie S. Bazyli, gwałtem wyciągać pocznię z ciała zpętanego grzechami, a przecież rozpieraiącego się w bramie śmierci ducha, obzieraiącego się na świat, i na wszystko co na nim zostawia, odstępuiącego na koniec swych marności z narzekaniem bez głosu, po smutnym życia rozdziele. — *Angelus tristis, abducens violenter & trahens animam peccatorum vinculis illigatam & frequenter se convertentem ad ea quæ hic sunt, lugentem sine voce, instrumento lamentationum de cætero conclusio.* (l)

Tam to naydoskonaley, i po pierwszy raz obaczemy twarz naszego sumnienia, naszego życia, naszego ducha, na przeciw którey postawić nas wtedy BOG się odgraża. — *Arguam te & statuam contra faciem tuam.* (m)

Szczęśliwy, komu w ów czas usprawiedliwione sumuienie, chwalebnych uczynków liczba, zbudowanie bliźniego zaręczą nadzieię wygraney.

Obchodzić nas ten przeraźliwy moment tym częściey powinien, im częściey roztargnienia życia wybiiaią nam z pamięci naywalnieyszy śmierci naszey interess. — Zamyślmy się przynaymniey teraz o nim, właśnie czas iest do tego naypogodnieyszy, kiedy z widocznego doświadczenia, co się niedawno z Xiążęciem Kasztelanem stało, bać się należy, żeby się toż samo z nami nie stało wkrótce. — *Intelligite hæc qui obliviscimini DEUM ne quando rapiat & non sit qui eripiat.* (n)

 NAY-

(k) Rom. 2. — 15.

(l) S. Basilius Magn. hom. 13. ad Bapt. circa finem.

(m) Psalmô 49. — 21.

(n) Ibidem vers. 22.

NAYIAŚNIEYSZY KRÓLU!

ANTONI Xiąże LUBOMIRSKI Kaſztelan Krakowſki, — WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI, i Prześwietnym RZECZY-POSPOLITY Stanom wyſoce zaſłużony. — Zycie i Sławę Oyczyznie, Ciało ziemi, Ducha pełnemu ogromności BOGU, BOGU do ktòrego czci i boiaźni NAYIASNIEYSZY PANIE świątobliwym Twòy Naròd poprzedaſz przykładem, iuż oddał. — *Terribili & ei qui aufert ſpiritum Principum terribili apud Reges Terræ. (o).* — Co mu ieſzcze należy przed Tronem WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI położyć, ieſt to poczuwanie ſię do nieśmiertelney MONARSZE Nayłaſkawſzemu powinności. — Biegły ten we wſzyſtkich prawach Senator, znał dobrze co mu względem Powagi KROLA przepiſowało BOSKIE: — *Subjecti eſtote REGI quaſi præcellenti. . . . quia ſic eſt voluntas DEI. (p)* — Poczuwa ſię do tego obowiązku wierny MAIESTATU Czciciel, nawet w ſkrytościach tamtego świata, od ktòrego granic naypełnieyſze WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI wyznaie dziękczynienia, i za ſzczodry Łaſk Pańſkich udział przez otrzymanie pierwſzego w Senacie Krzeſła doznany, i za uwſpanialenie dziſieyſzego widoku, przy ktòrym z darowaney Pogrzebowi temu obecności czytamy, iak ciężko nad zeyściem Mężòw Oyczyznie potrzebnych boleie KROL DOBRY, iak rozeznawa cnoty, prace, zaſługi, Senatoròw ſwoich KROL MĄDRY, iak życzliwe na czole tey żałoby za zmarłego ſwey Korony Syna ofiaruie modły KROL POBOZNY, iak nie przepuſzczaiąc miłemu zdrowiu trudzi ſię, i na znak ſzacunku zbliża aż do grobowych Xiążęcia Kaſztelana progòw KROL ŁASKAWY, odnawiaiąc ſławny acz dawny przykład, iakim Daryuſz Kròl Medyiſki w podziemnych lochach, gdyby

(o) Pſalmô 75. verſ. 13.

(p) 1. Petri 2. — 13.

by w grobie złożonego uraczył Daniela, którego i osobistym odwiedzeniem i załośnym iego Imienia wspomnieniem dzielił dla siebie nieszczęścia połowę. — *Tunc Rex*. . . *festinus ad lacum perrexit*. . . *Danielem voce lacrymabili inclamavit.* (q) — Wprawdzie; nie słyszy iuż Xiążę Kasztelan głosu KROLA i PANA swego iak Daniel, ale dosyć donośnie obiia się o Grób Jego wybitnieyszy nad słowa Głos nayłaskawszego wyświadczenia, Głos wzbudzaiący Go pod ziemią do równey z Danielem odezwy: *REX IN ÆTERNUM VIVE*. . . . — KROLU i PANIE, Który gorliwym o dobro Królestwa zabiegiem przez pomnożenie nauk, oświecenie wieku, umiarkowanie rządu, utrzymowanie pokoiu, w wdzięczney Narodu pamięci żyć nigdy nie przestaniesz, Który Oycowską miłością, Dobrodzieystwami i szczerym każdemu życzeniem zwyciężasz Obywatelów serca, zwyciężay przeciwne Zyciu i Berłu Twoiemu losy. — Panuy długowieczny a zawsze szczęśliwy, sławny, potężny i czerstwy *æternum vive*. . . — A czego Dzielności Twoiey dokonywać przez poźne czasy spracowana sławą nie pozwoli śmiertelność, zostawisz NAYIASNIEYSZY PANIE potomnym wiekom; Te rozszerzą nieśmiertelną PRAC WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI pamiątkę w kosztownych posągach, i złoto-rytych marmurów czytaniem poruszą przyszłość, do zazdroszczenia nam tych dni szczęśliwych, w których GODNYM nieprzestannego życia cieszemy się KROLEM, *REX in æternum vive*.

Pożegnawszy Maiestat Monarchy doczesnego, gdy iuż całym duchem Xiążę Kasztelan dąży przed Maiestat Króla Wiecznego, przed którym dzisiay Jaśnie Oświecony Mości Xiążę MICHALE PONIATOWSKI Biskupie Płocki, Koadiutorze Krakowski naydroższą Syna Bożego poświęcasz Ofiarę; oddaie Waszey Xiążęcey Mości, Xiążę ten naypowinnieysze dzięki, że w świadczonych Duszy Jego posiłkach pełnisz Imienia wysokiego znaczenie, kiedy iako Xiążę nad Duszami pieczą maiący, *Michaël constitui te Principem super*

(q) Danielis 6. vers. 19. — 20. & 21.

ſuper animas ſuſcipiendas. (r) — Wdzięczne Modlitw Biſkupich wonie wznoſzące ſię, z tego Ołtarza, poſyłaiąc przed Oblicze Naywyżſzego, ſtawaſz iak Anioł na ratunek zeſzłemu Xiążęciu. — *Stetit Angelus juxta aram templi.... & aſcendit fumus aromatum in conſpectu Domini de manu Angeli.* (s) — Przy tych BOGU nayprzyiemnieyſzych obrzędach, wzdycha uſilnie: aby gdy Wasza Xiążęca Mość podnoſić będzieſz KREW niewinną ZBAWICIELA, ieſzcze raz Duſzę Antoniego Xiążęcia wſpomnieć przed nią raczył. — Niechay głos Tey KRWI za nas przelaney, zawoła z ziemi do Nieba, a z wſzyſtkich ułomności pełòw, niech miłoſiernie tę cną Duſzę obmyie. — Będzie Jey niezgaſłą powinnością wſtawiać ſię do BOGA, aby pływaiąca w Oſobie Waszey Xiążęcey Mości KREW mile nam panuiącego KROLA długo i czerſtwo, a w naywyżſzym u Krolestwa i Kościoła ſzacunku utrzymowana. Cząſtkę ſwoię po pòżnych wiekach znalazła w zaſługach Krwi Boſko-ludzkiey.

Jaśnie Wielmożni, do żałobnych bywſzego Pogrzebu obchodów łaſkawie zebrani BISKUPI, pełnym wdzięczności umyſłem oddaie Powadze Waſzey Xiąże Kaſztelan dzięki, i za świadczone Duſzy iego ratunki, za podięte w tych ſmutnych obrzędach trudy, za przydanie im z Godności Waſzych ozdoby, pierwſzych w Oyczyznie i Kościele doſtoieńſtw przychylną życzy uprzeymością.

Prześwietny Krolestwa Polſkiego Senacie Pierwſzy Twòy Kollega nie chybnym śmierci trafarem ugodzony poległ; iakożkolwiek z widokiem w oczach twoich okropnym, lecz w umyśle Jego niezmiernego uſpokoienia pełnym. — Wynurza ie Xiąże Kaſztelan, ſławnego Rzymianina Bruxilla zdaniem, ktòrego gdy cały Senat Rzymſki odwiedzaiąc przed ſkonaniem płakał, temi do niego ſłowy kończył życie: — *Weſoło umieram, patrząc iak wielką żałością śmierć moia rani Rzymianów.* — *Lætus morior, cum quanto Romanis dolori ſit diſceſſus meus videam.* — Poważna obecność Twoia Prześwie-

(r) Brev. Romanum.

(s) Apocal. 8. verſ. 3.

swietny Senacie, przy ktòrey niknąć ſię zdaie ta ciemna żałoba, dowodem ieſt, z iaką tkliwością ſerca załuieſz utraty ſwego pierwſzego Senatora. — Widzi to w BOGU Jaśnie Oświecony Kaſztelan, *quanto dolori ſit diſceſſus meus video.* — Z tego powodu, śmierć Jego iuż mu nie ieſt śmiercią, ale nowym w ſercach twoich życiem. — *Vos me non amplius viſuri hodie mortuum arbitramini, ego verò quoniam morior hodie vitam mihi exordiri videor.* — W wyſokim przeto twoiey przyiaźni poważaniu naywyżſzych dziękczynień czyniąc wyrązy, za upominek pożegnania; BOGA Niezmiernego zoſtawia tobie, do ktòrego ſię przenoſi, i iuż idzie do BOGA, ktòrego Prześwietnemu Senatowi oddaie. — *Siquidem ad DEUM migro quem vobis relinquo & vos relinquo DEO ad quem migro.* (t)

Niewzruſzone Tronu i Krôleſtwa Twierdze; Przezorni Narodòw obudwu Ministrowie, przyimiycie tak mile żegnaiącego ſię, a pomyślnych Radom waſzym ſkutkòw ſzczerze życzącego Xiążęcia Kaſztelana chęci, iak miła wam ieſt pierwſza w Gronie Miniſtrowſkim Krwi Jego Połowa, ktòrey gdy Oyczyznie na pomoc Prac waſzych udziela, pragnie żeby ſtrumienie iey w przyiaznych nie oſychały ſercach. — Poymuieſz nie bez czułego żalu brzmienie ſłòw powiedzianych Jaśnie Oświecony Mości Xiąże Stanisławie Lubomirski Marſzałku Wielki Koronny, bo wyżey nad wyrazy mowy zaſięga żal, z znienioney obok Laſki Twoiey ſzkody przez wzmiankowaną Krwi Twoiey Połowę z piaſkiem grobowym pomieſzaną. — Cieſzyć iednak maſz troſkliwe ſmutki nadzieią nie omylną, że Ta Krew uſługą dla Tronu pracami dla Oyczyzny, ſileniem ſię dla BOGA ſtrawiona, w dzień nadgrody i chwały nieſkażytelną czerſtwością ożyie.

Wſpòlna wyſokich zaſług i cnot Xiążęcia zeſzłego Uczeſtniczko, Jaśnie Oświecona Mościa Xiężna Zofio z Domu Krasinskich Lubomirska Kaſztelanowo Krakowſka, naydłużſzych wiekòw Godna Pani, ktòra przez koſztowne Obrzędòw żałobnych ſprawianie uka-

(t) Pharaſmanes *loco cittato.*

ukazuieſz światu nie odſtępną do Grobu ſamego miłość, znamienity przywiązania Małżeńſkiego w oczach KROLA i Stanów Jego wyſtawuiąc obraz. — Nie zgruntowana wprawdzie z poſtradania połowy Serca Twoiego żałość. — Koy przecież troſki, umyſłu Chrześciańſkiego przewagą, ktorego wſpaniałość znośić mężnie przepiſuie przypadki nieuchronne, pomniąc: — że Xiąże Kaſztelan Przyiaciel Twóy dobrany, nie umarł ze wſzyſtkim, bo Ciało tylko zoſtawiwſzy ziemi, żyie w ſercah Przyiacioł, żyie w wypracowaney ſławie, żyie w BOGU cały, pragnąc przyſporzyć życiu Twoiemu dni pełnych radości.

Jaśnie Oświecony Xiążąt Lubomirskich Domie wielkością Imienia, ſławą czci i cnoty, liczbą ſłynących Mężow, nie tylo w oczach Polſkiego, lecz i więkſzey świata połowy przez wſzyſtkie wieki twoie zawſze okazały; iakiego nie napełniaſz zdumienia i żalu, patrzących na ſmutne wſpaniałości twoiey rozwaliny! Upada w Jaśnie Oświeconym Antonim Xiążęciu Lubomirskim Kaſztelanie Krakowſkim Filar od czoła przedniey dzieł twoich budowy! Twierdza ſławy twoiey ſzturmem śmiertelności rozſypana, i z tą na ktorey wynieſiona, zrownana ziemią, polem ieſt umartwienia twoiego, polem przecię, z ktorego zdobyte przed Niebem i Swiatem Xiążęcia Kaſztelana zaſługi, obfite pociech i ſławy znośić tobie nie przeſtaną żniwo.

Jaśnie Oświecone, Jaśnie Wielmożne Gości żałobnych IMIONA, iuż powinowactwem, iuż wierną przyiaźnią z Xiążęciem Kaſztelanem połączone; Chrześciańſkich przychylnych za życia, i po śmierci w tym świetnym i licznym Godności waſzych zgromadzeniu okazanych ſobie świadczeń, gdy rownemi Pan ten zaſtąpić nie zdoła dziękami, ſłodkich i nie uſtannych życia waſzego chwilom życzy pomyślności.

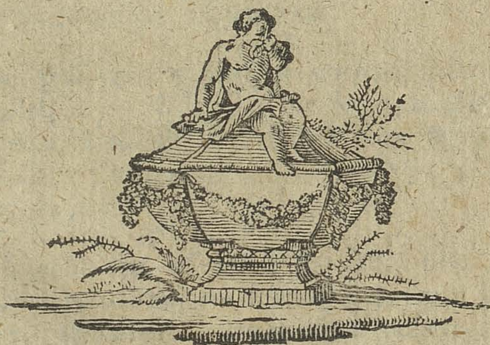
Prześwietny Rycerſki Stanie, ſzczery Ten każdemu Wſpoł-Obywatel, iak w życiu nie zmyślonym przywiązaniem, tak po śmierci wiernym dla każdego z was tchnący życzeniem; żegna przy-

iaciel-

iacielſkie ſerca waſze, a na dowod wzaiemnego ſprzyiania, chcecieli w czaſie i wieczności bydź ſzczęśliwemi? te zwięzłe, ktòrym ſam ſię rządził, życiu waſzemu zoſtawia upomnienie: — *DEUM timete*, *REGEM honorificate.* *(t)* — Lękaycie ſię BOGA, ſzanuycie KROLA.

Na koniec, obecne Chrześciańſtwo, ktòrym z ſławnych cnotliwego życia i pobożney śmierci przykładòw Jaśnie Oświecony Antoni Xiąże Lubomirski Kaſztelan Krakowſki, podał doſadne nauki, iak dni doczeſności prowadzić i kończyć macie; wznieście gorące do BOGA weſtchnienia, aby pamiątka śmierci Jego na wzòr cnoty wyſtawiona, ſłynąć nie przeſtała przez wieki.

(t) 1, Petri, 2do verſ. 17.

OPISANIE POGRZEBU.

Zeszłego w tey Królestwa Stolicy pod dniem 8 Marca Xiążęcia Kasztelana Krakowskiego Ciało, z Pałacu do nowey przy Kościele Xięży Reformatów Kaplicy odprowadzone, na wyniosłym i rzęsistemi świecami otoczonym Katafalku złożono, gdzie codzień liczne Ofiary i żałobne odprawiano Obrzędy, do dnia 14 Marca, którego ten pierwszy Swiecki Senator, pierwszy też w nowym rzeczoney Kaplicy Grobie pogrzebiony odpoczywa.

Pogrzeb publiczny w Kościele wzmiankowanym odprawił się dnia 22 Kwietnia. — Wszystkie tey Swiątyni Ołtarze i ściany żałobą powleczone, Lustrami w Cyfry Xiążęce przyozdobione licznym po gzemsach i wszędzie, gdzie kształt pozwalał, iarzęcym światłem były oświecone.

W pośrzodku stał wspaniały Katafalk, a na czterech stopniach ponsowym galonowanym suknem pokrytych osadzony był postument gięty, aksamitem galonowanym pokryty, na którym cztery Lwy rznięte unosiły Trunę bogatą, a na iey wierzchu Mitrę, Order Orła Białego, i Insignia Generalskie. — Obok Trunny na występach postumentu osadzono dwa rznięte złociste Geniusze, te od zawisłego po nad truną Portretu opuszczane z liścia laurowego festony unosiły, pod aksamitnym złotą materyą podszytym, i suto szamerowanym, z rozpuszczonemi na cztery rogi bretami w Xiążęcą Mitrę ułożonym baldakinem. — Przy czterech Katafalku rogach

stały

ſtały cztery wynioſłe termowe Kolumny dzwigaiące na ſobie okazałe do świec ważony. — Między ktòremi obok Katafalku wyſtawiono dwa kſztałtne Obeliſki rzęſiſtym iarzęcym światłem tak, iak kolumny napełnione.

Dla wyborney i liczney Muzyki, Chòr na cztery coraz wyżſze podziały był wyſtawiony żałobą i gęſtym światłem okryty.

Po licznych Swiętych Ofiarach i Wigiliach, Mſzą Wielką śpiewał Jaśnie Oświecony Xiąże Jegomość PONIATOWSKI Biſkup Płocki, Koadiutor Krakowſki, pod czas ktòrey Kazanie naſtąpiło, a po iey ſkończeniu Wielki Kondukt, przez Xiążęcia Jegomości Celebruiącego, oraz Jchmość Xięży Biſkupòw: *Giedroycia* Zmudzkiego, *Wodzińſkiego* Smoleńſkiego, *Cieciſzowſkiego* Koadiutora Kiiowſkiego, Officyała tuteyſzego, *Naruſzewicza* Koadiutora Smoleńſkiego, Piſarza W. Litewſkiego odprawowany.

NAYIASNIEYSZY NASZ PAN, tudzież Senatorowie, Miniſtrowie, Dygnitarze, Naydyſtyngwowańſze Damy, i inne liczne Państwo, na tym ſmutnym pierwſzego Swieckiego Senatora Akcie znaydowali ſię.

Po Nabożeńſtwie, naſtąpił żałobny Obiad, koſztownie i wſpaniale od Familii dawany.

